

The Doors

- en utställning om dörrar med avstamp i Tidaholms museums samling

Funktionen för dörrar har alltid varit att särskilja ett ”inne” från ett ”ute”. Här uppe i Skandinavien har vi med hjälp av dörrar stängt kylan ute. Inomhus separerar dörrar olika rum från varandra.

Dörrarnas praktiska och särskiljande funktioner har gett oss många ordspråk såsom:

Det är som att slå in öppna dörrar
Något sker bakom lykta dörrar
Ett öppet sinne öppnar dörrar

Även i poesi är dörrar en vanlig liknelse.

I utställningen finns det några exempel på dikter med dörrar som allegori.

Rent historiskt har man kunnat härleda dörrar åtminstone tillbaka till det gamla Egypten. Romarna gjorde gärna stora, ornamenterade, pampiga dörrar av brons. I Sverige har vi främst gjort dörrar av trä, det finns t.ex. mycket vackra bevarade trädörrar med järnsmidesornamentik från Vikingatiden.

Rent allmänt kan man säga att om dörren är bred och inte så hög, så är den ofta gammal.

På 1600- och 1700-talen var det vanligt med träpaneldörrar i enkla mönster. Fiskbenspanel var ett av de vanligaste. Spegeldörrar i form pardörrar blev vanliga mot slutet av 1700-talet. På 1800-talet blev det vanligt att dörrarna fick en enkel liggande panel.

Idag har vi dörrar av alla möjliga material: trä, metall, plast, glas mm. Det finns också dörrar för djur. Kattluckor är en form av svängdörr för katter.

Det finns i de flesta religioner föreställningar om att man inte får se det allra heligaste. Det ska döljas bakom dörrar och förhängen. I

Kung Salomos tempel sägs en av dörrarna ha varit 27 meter hög, åtta meter bred och gjord av guld.

I sagan om *Ali Baba och de 40 rövorna* ur *Tusen och en natt* öppnas dörrarna till grottan om man säger ramsan: Sesam öppna dig. I *Sagan om Narnia* öppnar man dörren på den magiska garderoben och kliver in i en annan värld..

Välkommen till vår utställning om dörrar!

BALTAKS GAMLA KYRKDÖRR?

Denna vackra gamla kyrkdörr har inventarienummer 6778 i Carl Asker samlingen. Den finns med i liggaren med det står inte vart den härrör från. Dock hittade vi när vi letade efter information i museets arkiv, en artikel från 1935 där det står så här om en dörr som i beskrivningen är slående lik den som vi har i vår samling:”

Dörren som öppnats, är av kraftig yxad plank, utvändigt beklädd med fastnaglade järnplåtar, som ligga som fjäll, lika breda som hela dörren.” Enligt Einar Bergvall i Baltaks bygdegårdsförening satt den i Madängsholms kvarn, innan den då köptes av Carl Asker. Frågan är om den satt i Baltaks kyrka innan det. Är det Baltaks gamla kyrkdörr vi har i vår samling? Vet du mera om denna dörr- kontakta Museets personal så att vi kan uppdatera informationen i vår samling

Dörren, som öppnats, är av kraftig, yxad plank, utvändigt beklädd med fastnaglade järnplåtar, som ligga som fjäll, lika breda som hela dörren. Inkomna i vapenhuset få vi gå ett trappsteg ned. Golvet är belagt med stenhallar, men under detta golv har tidigare legat ett annat golv av kullersten, omkring åtta tum lägre. Vi bliva även upplysta om att vi

PARDÖRRAR TIDAHOLMS TINGSHUS

Dessa dörrar satt från början i tingshusets entré.

Tingshuset byggdes 1908 och dörrarna är med största sannolikhet gjorda på Tidaholms Bruk.

De kraftfulla synliga gångjärnen i fornnordisk stil är lokalt producerade i Brukets smedja.

Dörrarna byttes ut då Tingshuset blev Polishus 1973.

GAMLA VULCANS DÖRRAR

Om väggar kunde tala, heter det ju och om dörrar hade minne skulle just dessa blå dörrar känna igen sig här på museet. De har med största sannolikhet suttit i entrén och bytts ut någon gång efter 1981 när museet kom till. Det finns ytterligare en blå dörr i våra samlingar. Den är plåtfodrad och har släppt igenom många smeder, besökare och arbetaresom hörde till Arencos och Vulcans industrier.

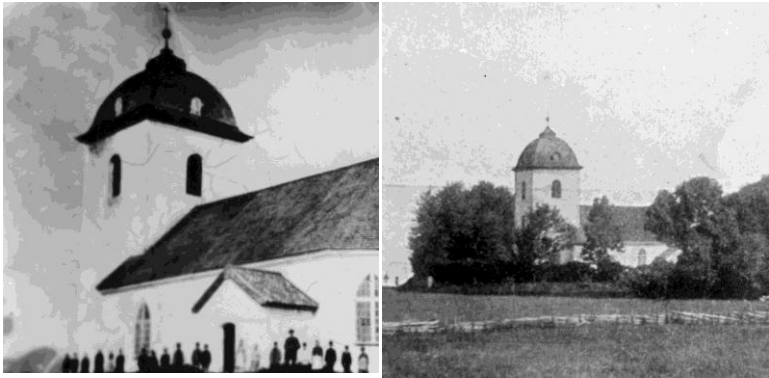
ACKLINGADÖRREN

Texten på dörren har tolkats till:

"År 1842 då herr C Landtmanson var prost och kyrkoherde.
Samt 2 varer målare. Herr P.F Schurer i Marbogården och
Gustaf Svensson i Storegården kyrkovärdar."

"Målade denna kyrka af Nils Ljungström från Sandhem.
Såsom bidrog hærtill skänkte Herr E Lindgren i Perstorp
Femtio Riksdaler Banco".

"AJ Karlbom klockare sedan 1815".

Dörren är från Acklinga kyrka och såld på auktion till Gustaf Lindgren i Acklinga 1906. Carl Asker köpte den av Lindgren den 24 april 1935.

LÄKARVILLAN ?

En gissning på var denna dörr kan ha hört hemma var i den så kallade "Läkarvillan" på Torggatan.

Vet du något, vill vi du rätta oss.

POMONADÖRREN

"Det sägs att luktninnet är det minne som etsar sig fast bäst i hjärnan och jag minns precis hur det luktade när man öppnade dörren in till Pomonas butik".

Kjell-Åke Storm

Pomona låg på Kungsvägen 3, från 1931-1960-talets slut och var känd för att alltid ha fin kvalitet på sina produkter av frukt, konfektyr och av läskedrycker. De brukade också och göra tjugiga utställningar till jul. Känner du igen denna dörr? Kontakta museets personal så att vi kan säkerställa uppgiften och uppdatera informationen i vår samling.

Glatt gäng i Pomonabutiken

Kungsvägen 3

Annons från 1931

"ENKEL DESIGN SOM STÅR SIG"

Arbetsbeskrivning på en mycket gammal dördesign som fortfarande står sig:

Ta så många stående brädor du behöver, bestäm vad du vill ha gångjärnen och spika fast en liggande bräda i höjd för varje gångjärn. Spika dit en eller flera brädor på tvären för att stabilisera konstruktionen.

Denna enkla konstruktion har använts i flera tusen år till allt från små garderobsdörrar till stora ladugårdsportar

SPEGELDÖRRAR

Under andra hälften av 1700-talet börjar spegeldörrar dyka upp i våra bostäder.

Även så kallade halvfranska dörrar blir vanligare. Konstruktionen var sådan att spegeln var tjockare än omfattningen. Viktigt var att spegeln satt lös för att följa fukten i de olika årstiderna. Ramen runt speglarna tappades ihop och låstes med kilar.

I slutet av 1800-talet blev den 5 speglade dörren vanligast och på 1930-talet blev speglarna större och färre, oftast 3.

När 50-talet närmar sig har masoniten börjat få genomslagskraft i våra bostäder. Spegeldörrar och pärlsponts väggar täcktes med slät vitmålad masonit.

Det varade fram till 1970-talet, då de gamla spegeldörrarna blev moderna igen, masoniten togs bort och dörrarna blev målade i nya glada färger.

DIKTER OM DÖRRAR

Dörrar

Öppna dörrar, stängda dörrar,
dörrar på glänt.

Låsta dörrar, dörrar på vid gavel.

Blåa dörrar, bruna dörrar,
flagade vanskötta dörrar,
hemliga dörrar.
Dörrar som står och slår
i vinden.

Trasiga dörrar, glasdörrar,
igenspikade dörrar,
dörrar med knarrande gångjärn,
dörrar som inte leder nånstans.

Så finns det de som har draperi.

- Leila Norman

Stilla sova de nu

De har sopat sin port, de har stängt sin dörr
för all vind som blåser förbi.
Ja, här sova de nu - de som levde förr,
de som sörjde och log som vi.

Stilla sova de nu - så i vår som i höst,
och en ann är så god som en ann.
Fastän djupast och bäst sover den i vars bröst
den djupaste ångesten brann.

- *Nils Ferlin*

Porten

För många gånger har jag gått genom porten.
Den lyfter sig så högt och suddas ut i solljus,
och under bågen hör man gå
eviga vindar i eviga rum.
Tröskeln är av löftesstenar, trappar till altare,
dit den slipper fram, som helgar sig till gåva
med sin gångna tid och sin kommande tid
och en hel vilja.

För många gånger har jag gått genom porten.
Och ändå ber jag:
Väktare vid dörren, all börjans herre,
släpp mig fram! Jag orkar ännu.
Så sant som jag aldrig gömde något undan,
tag, men tag till sista skärven.

Den dag jag delar, den dag jag räknar,
spärra min väg och kasta mig i smältugnen.
Allt är dörr. Allt är början.
Livets axel är i dina händer.

Hel går jag under svindlande bågen,
och eviga vindar i eviga rum
dricker min gåva.

- Karin Boye

Ur diktsamlingen: "För trädets skull".